Rok XIV STYCZEŃ—MARZEC 1933 Nr. 1

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

BIBLJOGRAFJA WYDAWNICTW WŁASNYCH — KWARTALNIK S. A. KSIĄŻNICA-ATLAS T. N. S. W.

ZNAMIENNY GŁOS NIEMIECKICH PEDAGOGÓW O ENCYKLOPEDJI ŚWIAT I ŻYCIE

Z Instytutu dla Pedagogji Narodów w Moguncji otrzymała Redakcja encyklopedji ŚWIAT I ŻYCIE list, który podajemy w dosłownem tłumaczeniu, zamieszczając oryginalny tekst na str. 15. Podkreślenia pochodzą od nas:

„Moguncja, Cytadela, dnia 24 stycznia 1933.

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

Jak donosi we wczorajszym numerze Frankfurter Zeitung, wydaje W. Pan leksykon dla młodzieży p. t. ŚWIAT I ŻYCIE w 4 tomach.[1] *Jak wynika z tej notatki, chodzi tu o encyklopedję dla młodzieży, któraby zapoznawała w sposób przystępny dzieci i młodzież, a zapewne także i nauczycieli, z kwestjami zasadniczemi, które dotyczą młodzieży. Byłaby to zatem* **myśl, podnoszona także z wielkim zapałem już od 4 lub 5 lat w niemieckich kołach fachowych.** *Niestety, nie znalazła ona dobrej realizacji. „Volksbrockhaus", znany Panu zapewne, prawie się nie nadaje, a zakrojone na szeroką skalę przedsięwzięcie berlińskiego Instytutu Centralnego okazało się nieudałem jeszcze przed drukiem. Skutkiem tego zostało zaniechane jego wydanie.* **Zapewne otrzymał W. Pan subwencję rządową** *na to wydawnictwo, w przeciwnym bowiem razie — w obecnych ciężkich czasach — zamierzenie to chybaby nie doszło do skutku.*

Czy mógłbym W. Pana prosić o poinformowanie mnie o swem przedsięwzięciu? Może istnieją prospekty, spisy treści lub próbne odbitki, któreby wykazywały oryginalne cechy tego dzieła? Proszę bardzo o przesłanie ich tutaj. Materjał ten stałby do dyspozycji odwiedzających. A może byłoby później możliwem encyklopedję tę włączyć do działu polskich książek dla młodzieży, który ma tutaj powstać w związku z moim działem, a który opracowuje Muzeum Oświaty w Warszawie, Hoża 88.

Dziękuję zgóry za trud i pozostaję z poważaniem

(—) Wilhelm Braumann".

---

[1] Autor zapomina o tomie piątym, który będzie dawać zwięzłe informacje i zawierać odnośniki do artykułów w czterech podstawowych pierwszych tomach.

Ilustracja dwutonowa z encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie.

List ten świadczy o dwóch rzeczach:

1. Jak **trudno jest ułożyć encyklopedję taką**, jak **ŚWIAT I ŻYCIE**. Niemcy dwukrotnie próbowali to zrobić, obydwie próby się nie udały, a jedną trzeba było nawet zniszczyć przed wykonaniem. Stąd **podziw dla nas, żeśmy utrafili tak znakomicie w potrzeby nowoczesnej pedagogji**. Kto jednak dokładnie zna nasze przygotowania do encyklopedji przez szereg lat, kto wie, ile planów zostało zarzuconych, ile artykułów odrzuconych choć zapłaconych, ile przerobionych, ile debat i konferencyj, posiedzeń i rozjazdów odbyto, ile korespondencji wymieniono, ten zrozumie, że wynik tak świetny jest owocem nie przypadku, ale umiejętnej pracy i wielkiej wiedzy.

2. Pedagodzy niemieccy, którzy niewątpliwie stykali się blisko ze sprawami wydawniczo-pedagogicznemi, sądzą, że wydawnictwo tego rodzaju, jak encyklopedja ŚWIAT I ŻYCIE jest tak kosztowne, iż nie jest do pomyślenia **bez subwencji rządowej**.

Myśmy nietylko nie otrzymali żadnej subwencji, ale nawet nie zabiegaliśmy o nią. A mimo to cena ŚWIATA I ŻYCIA jest niższa od analogicznych wydawnictw, zwłaszcza jeśli się uwzględni doskonały, bezdrzewny papier, nadzwyczaj ekonomiczne, ale zarazem estetyczne wyzyskanie każdej strony i okładki, oraz wielkie bogactwo ilustracyj, jedno- i wielobarwnych, naszego wydawnictwa.

W poczynaniach naszych liczyliśmy tylko na to, że w dzisiejszych czasach wydawnictwo takie jest koniecznością pedagogiczną, że jako takie rozejdzie się bardzo szeroko i przez wielką liczbę nakładu pokryje nasze koszty.

Lwów, 3 lutego 1933. *Redakcja Wydawnictw S. A. Książnica-Atlas.*

MAPA JAKO POMOC W NAUCZANIU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH I RELIGJI

Nie wszystkie działy nauk humanistycznych doceniają należycie znaczenie mapy dla pracy szkolnej. O ile w nauce historji mapa wyrobiła sobie już pewne obywatelstwo, o tyle nauka języka ojczystego i języków nowożytnych stoją pod tym względem jeszcze ciągle daleko od minimum doskonałości. Podobnie przedstawia się sprawa z nauką religji. A przecież trudno sobie przedstawić należyte prowadzenie lekcji bez częstego uciekania się do pomocy mapy, czyto dla nadania lokalnej konkretności pewnym faktom z dziejów kultury, literatury lub historji religji, co samo przez się stanowi pod pewnym względem skuteczną broń przeciw pustemu werbalizmowi, czy też dla należytego uwypuklenia pewnych zjawisk w łączności z podłożem, z którego wyrosły.

Przejdźmy pokolei przedmioty, wchodzące w zakres naszego zagadnienia, dla unaocznienia sobie, gdzie i o ile mapa może mieć znaczenie w ich nauce.

RELIGJA. W nauce religji może mieć mapa zastosowanie tak w szkole powszechnej i średniej przy przerabianiu dziejów biblijnych, jak i na stopniu średnim nauczania tego przedmiotu w gimnazjum przy przechodzeniu historji kościoła katolickiego. Tej drugiej fazie nauki nie poświęcamy na tem miejscu uwagi. Konieczność używania mapy na tym stopniu nauczania jest tak bijąca w oczy, że wszelkie teoretyczne rozważania stają się zbędnemi.

Inaczej przedstawia się sprawa z nauką dziejów biblijnych, gdyż tu właśnie leży *punctum saliens* niedociągnięć w dydaktyce tego przedmiotu. Celem nauczania biblji w szkole jest poznanie i ukochanie Zbawiciela. Lecz ponieważ *omnis cognitio a sensu incipit,* katecheta tylko wtedy wzbudzi u dzieci zainteresowanie opowieścią biblijną, jeśli postacie i fakty biblijne wyjdą z jego ust plastycznie, rzucone na ekran barwnej przyrody, związane z topografją i geografją danej krainy w najszerszem znaczeniu tej nauki. Wtedy wykład porwie dzieci, które odmalują swą żywą fantazją w duszach to, co usłyszą uszyma, a osoba Zbawiciela stanie im się bliską i żywą. Taki wykład plastyczny, związany z życiem realnem, ułatwią katechecie różne pomoce naukowe, a wśród nich w pierwszym rzędzie mapa Palestyny [1] w opracowaniu prof. E. Romera. Rzut oka na mapę skupi odrazu uwagę dzieci na miejscu zdarzenia biblijnego i całe późniejsze opowiadanie będzie mieć już swoje tło, a uwaga młodzieży będzie skoncentrowana. Zamieszczone na mapie kartony z pierwotnym podziałem plemiennym Palestyny, z drogą Żydów z Egiptu do Ziemi Obiecanej i z planem Jerozolimy ułatwią młodzieży przeniesienie się duchem w odległe czasy i wywołają odpowiedni nastrój, konieczny do wżycia się w sytuację. Bez mapy wykład nawet najlepszego katechety staje się oderwany od życia, postacie biblijne zarysowują się blado, a że dziecko myśli tylko konkretnie, fantazja jego wytwarza jakiś urojony obraz, który jest, oczywiście, fałszywy. Stąd wynika postulat dla dydaktyki nauki religji, by nauczanie biblji odbywało się przedewszystkiem przy pomocy mapy ściennej. Nie wystarczą dla tego celu mapki, zamieszczone przy końcu podręcznika. Mapki te nadają się co najwyżej do powtórki przy pracy domowej ucznia,

---

[1] E. Romer: **Palestyna**, podziałka 1 : 200.000. Nomenklaturę opr. prof. J. Smogorzewski i ks. prof. A. Klawek.

zawierają za mało szczegółów, są mniej plastyczne i bezbarwne, a wiadomo, jak barwność i plastyczność mapy oddziaływa dodatnio na apercepcję młodzieży. To też w szkole konieczną jest mapa ścienna, tak przy wykładzie, jak i przy odpytywaniu przerobionej lekcji.

I jeszcze jedna uwaga. Nauczyciel religji powinien się sam dobrze zaznajomić z geografją, topografją, klimatem, fauną i florą Palestyny, gdyż tylko wtedy potrafi mapę należycie wykorzystać. Nietylko bowiem pokaże zamieszczone na mapie miejscowości, ale odmaluje tak żywy i plastyczny obraz danej okolicy i zdarzenia biblijnego, że dzieci będą je nietylko widzieć i słyszeć, lecz przedewszystkiem przeżywać. A to przeżycie biblijne jest właśnie celem wykładu biblijnego.

JĘZYKI. Nauka języków w szkole jest połączona z nauką o kraju i ludziach i trudno sobie wyobrazić naukę ojczystego czy obcego języka, któryby ograniczał się na stopniu niższym do gramatyki, słownika i rozmówek, a na wyższym do jakiejś oderwanej historji literatury, a nie sięgał głębiej w życie społeczne, kulturalne, gospodarcze i polityczne danego kraju. Tutaj to właśnie przychodzi mapa w nowej szkole z istotną pomocą. Umiejscawiając dany szczegół, pozwala odczytać związki, które go łączą z całem podłożem, i uzasadnić konieczność powstania danego faktu w danej właśnie okolicy; pozwala też niejedną relację, omawianą w nauce szkolnej, zilustrować i udowodnić.

O ile nauka języka ojczystego jest pod tym względem w o tyle lepszem położeniu, że dzięki metodzie koncentracyjnej znajduje pomoc w innych przedmiotach, łączących się z przedstawieniem kultury kraju ojczystego, jak geografja Polski, historja Polski, nauka o Polsce współczesnej, o tyle języki obce są w praktyce zdane na własne siły. Stąd wynika dla nich konieczność stosowania w nauce szkolnej wszelkich pomocy, mogących ułatwić zrozumienie pewnych faktów, a zarazem pogłębić pracę. I tu znów przedewszystkiem mapa odda nauczycielowi niczem nie zastąpione usługi.

Weźmy przykład konkretny. Świeżo ukazała się z druku staraniem Instytutu Wydawniczego Książnica-Atlas S. A. mapa Niemiec, opracowana przez prof. E. Romera w języku niemieckim,[2] której treść dostosowano w zupełności do programu nauczania języka niemieckiego w szkole średniej. Program ten przewiduje w klasie V i VI gimnazj. (III i IV gimnazjum wedł. nowego ustroju) naukę geografji i kultury materjalnej Niemiec (J. Jakóbiec i St. Leonhard: Deutschland und die Deutschen. Cz. I i II), a w VII i VIII kl. gimn. (I i II kl. liceum według nowego ustroju) naukę kultury duchowej w najszerszem tego słowa znaczeniu (J. Jakóbiec: Deutschtum. Cz. I i II). Oba te cele nauki znalazły w powyższej mapie najszersze uwzględnienie.

Nowa mapa Rzeszy jest mapą polityczną, uwydatniającą osobnym kolorem każdy jej kraj. Pozwala więc doskonale przedstawić podział polityczny Niemiec, zestawić z położeniem Polski i wyciągnąć odpowiednie wnioski. Umożliwi demonstrację hegemonji Prus i przeciwstawi ich zwartość partykularyzmowi południa. Topografja orjentacyjna została zaś w niej dobraną w ten sposób, że zaspokaja realne potrzeby szkolne każdej lekcji języka niemieckiego. Znajdziemy na niej nietylko współcześnie aktualne miejscowości, lecz i miejscowości o znaczeniu historycznem, o ile ich wymaga nauka

---

[2] E. Romer: **Deutschland und die Nachbarländer,** podziałka 1:1,000.000.

szkolna. Zaspokoi też potrzeby szkolne wszędzie tam, gdzie chodzi o historję kultury, a że obejmuje obok Niemiec całą Austrję, Szwajcarję oraz rozległe obszary Francji, Belgji, Holandji, Czechosłowacji i Polski, pozwala jednocześnie ilustrować wykład dziejów Niemiec w każdej epoce. Specjalnie w dziedzinie stosunków polsko-niemieckich daje mapa sporo bodźców do analizy stosunków geopolitycznych i historycznych (Drang nach Osten) w szkole pracy, dzięki uwzględnieniu polskich i innych słowiańskich nazw miejscowości we wschodniej części Rzeszy. To też mapa ta powinna się stać nieodzowną pomocą w nauczaniu języka niemieckiego w nowej szkole w warunkach samodzielnej pracy ucznia.

HISTORJA. Mamy tu oczywiście na myśli tak ścienne mapy do historji Polski [3] i historji powszechnej,[4] jak i małe mapki, stanowiące treść atlasów historycznych J. Natansona-Leskiego [5] oraz W. Semkowicza i Cz. Nankego.[6] Pomogą one uczniowi odtworzyć przestrzennie momenty przeszłości, poszukiwać związku zjawisk dziejowych z podłożem, dać wogóle te rozległe możliwości interpretacji zjawisk, których dostarcza mapa. Wysuwa się ona na plan pierwszy jako podstawa dyskusji szkolnej w samodzielnej pracy ucznia, a nie jako środek pomocniczy dla wykładu nauczyciela. Zagaja ona niejako dyskusję, daje jej ramy i służy w każdym wypadku bogatym materjałem faktycznym. Analiza treści mapy podniesie w pierwszym rzędzie tak aktualne dziś elementy geopolityczne w historji, powiąże poszczególne fakty ze współczesnemi lub sąsiedniemi stosunkami gospodarczemi, społecznemi, kulturalnemi i innemi. Za owem odnajdywaniem związków pójdzie wskazywanie kolejności dziejotwórczej roli powyżej wymienionych stosunków i poszukiwanie charakterystycznych zgodności zmian w poszczególnych dziedzinach na różnych obszarach, a praca zbiorowa nauczycieli i uczniów pokusi się może nawet niekiedy o naszkicowanie zgrubsza w dużych okresach dziejowych całych cyklów historycznych związków.

Jak widzimy, możliwości, jakie otwiera mapa w warunkach pracy szkolnej, są olbrzymie, a bez niej nowocześnie pojęta nauka wisi poniekąd w powietrzu.

Lwów, 16 lutego 1933. *Ks. dr. K. T., prof. G. H., dr. S. D.*

---

[3] Należą tu mapy W. Semkowicza: **Rzeczpospolita Polska w r. 1771**, podziałka 1:1,000.000 i W. Semkowicza: **Polska w dobie królów elekcyjnych**, podz. 1:3,000.000, której nowe wydanie znajduje się w druku. Dalsze mapy ścienne tegoż autora, a mianowicie: **Polska za Bolesława Chrobrego, Polska dzielnicowa, Polska za Kazimierza Wielkiego, Polska za Jagiellonów, Polska za królów elekcyjnych, Polska w dobie rozbiorów i Polska odradzająca się,** znajdują się w opracowaniu.

[4] Mapy ścienne do historji powszechnej, wszystkie w opracowaniu Cz. Nankego, znajdują się w przygotowaniu. Jeszcze w bież. roku ukaże się: **Europa w czasie wojen krzyżowych,** podziałka 1:3,000.000, a za nią pójdą dalsze mapy, a mianowicie: **Europa za Karolingów, Europa w epoce wielkich soborów, Europa w okresie reformacji, Europa środkowa XVII w., Europa środkowa w drugiej połowie XVIII w., Europa w czasie wojen napoleońskich, Europa XIX w., Mapa odkryć.**

[5] **Szkolny atlas historyczny. Cz. I. Dzieje starożytne.** Opracował J. Natanson-Leski. Mapek 5.

[6] **Szkolny atlas historyczny. Cz. II. Dzieje średniowieczne i nowożytne.** Opracowali W. Semkowicz i Cz. Nanke. Mapek 19.

PRZEGLĄD OSTATNICH WYDAWNICTW

A. Opuściły świeżo prasę:

a. Nowości.

Dr. A. Ferrière: **Samorząd uczniowski.** Bibljoteka Przekł. Dzieł Pedag. T. XVIII. **Zł. 8,—.**

H. Gąsiorowski: **Przewodnik po Beskidach Wschodnich.** Cz. II. Pasmo czarnohorskie. **Zł. 10,—.**

Z. Klemensiewicz: **Opieka rodziny nad mową dziecka.** Współpraca Domu i Szkoły. Z. X. **Zł. 1,—.**

B. Olszewicz: **Kartografja polska XVIII wieku. Zł. 3,60.**

St. Pleśniewicz: **Układ okresowy pierwiastków.** Tablica. Niepodklejona **zł. 12,—**, podklejona **21,—.**

E. Romer i T. Szumański: **Polska.** Mapa fizyczna. Podz. 1:1,250.000. Niepodklej. **zł. 6,40**, podkl. na płótnie z wałkami **zł. 13,—**, we formie teki **zł. 11,90.**

Ks. dr. F. Sieczka: **Wskazówki metodyczne do ćwiczeń matematycznych.** Cz. I. **Zł. 1,50.**

Świat i Życie. Red. prof. dr. Z. Łempicki. Z. I—III. W prenum. po **zł. 4,80**, poza pren. po **6,—**, z przes. po **6,85.**

b. Wznowienia.

H. Parkhurst: **Plan daltoński.** Biblj. Przekł. Dzieł Pedag. T. V. **Zł. 6,80.**

B. W druku znajdują się:

a. Nowości.

St. Banach: **Rachunek różniczkowy.** T. II.

F. H. Burnett: **Little Lord Fauntleroy.** Biblj. Angielska. Z. II.

H. Gaertner: **Gramatyka współczesnego języka polskiego.** Cz. II.

M. Gutkowska: **Historja ubiorów.**

P. Hebbel: **Agnes Bernauer.** Biblj. Niem. Z. XL.

J. Mirski: **Współdziałanie młodzieży w pracy wychowawczej szkoły.** Współpraca Domu i Szkoły. Z. XI.

J. Ostrowski: **Brazylja.** Ziemia żaru. Dookoła Ziemi. T. VI.

J. Piaget: **Jak sobie dziecko świat przedstawia?** Biblj. Przekł. Dzieł Pedag. T. XII.

W. Sierpiński: **Wstęp do teorji liczb.**

Świat i Życie. Encyklopedja dla młodzieży. Red. Z. Łempicki. Zesz. IV—VI.

NOWOŚCI WYDAWNICZE

Dr. A. Ferrière: **Samorząd uczniowski.** Sztuka kształcenia obywateli dla narodu i ludzkości. Z oryginału p. t. L'autonomie des écoliers przełożył dr. K. Sośnicki. Biblj. Przekł. Dzieł Pedagogicznych. T. XVIII. 1933. 8°. Str. 256. **Zł. 8,—.**

Znany pedagog i promotor nowych metod wychowawczych rozpatruje w swej książce doniosłą kwestję samorządu uczniowskiego, opierając się na bogatym materjale faktycznym, zebranym z różnych krajów. Przedstawiwszy na początku wyniki badań nad samorodnemi organizacjami młodzieży w postaci band i stowarzyszeń, przechodzi następnie do prób zastosowania samorządu jako środka wychowawczego do dzieci anormalnych i normalnych w różnych typach szkół. Na podstawie doświadczeń pedagogów, którzy takie próby podejmowali, zestawia korzyści i niebezpieczeń-

stwa samorządu, wreszcie daje wskazania praktyczne dla wychowawców. Celem samorządu uczniowskiego winno być, zdaniem autora, przeciwdziałanie ślepemu posłuszeństwu, wyrabianie krytycyzmu i zdolności do zbiorowego działania. Są to cechy niezbędne dla obywatela nowoczesnego państwa.

H. Gąsiorowski: **Przewodnik po Beskidach Wschodnich.** Tom II. Pasmo czarnohorskie. Z 4 mapami i 3 panoramami. 1933. 8°. Str. VIII + 560 + 4 mapki. **Zł. 10,—.**

Przewodnik obejmuje część Karpat Polskich na wschód od Sanu po Karpaty Bukowińskie oraz przylegające do nich oba czechosłowackie odcinki konwencyjnego pasa turystycznego. Ze spisu treści dowiadujemy się, że przewodnik zajmuje się nietylko turystyką letnią, ale także i zimową, i wyczerpuje kwestję nadawania się Beskidów Wschodnich pod tak dziś powszechnie uprawiane sporty śniegowe. Ponadto podaje dużo informacyj potrzebnych tym, którzy chcą korzystać z Karpat jako z terenu najlepiej w Polsce przez naturę wyposażonych letnisk. Obok części turystycznej, przewodnik uwzględnia również zwięźle stronę krajoznawczą, służąc pewnemi wskazówkami także osobom, które wybierają się w Karpaty nietyle z pobudek turystycznych, ile dla poznania ich przyrodzonych właściwości. Na podkreślenie zasługuje treściwy etnograficzny opis huculszczyzny, z kalendarzem i słownikiem, zawierający wiadomości o znaczeniu praktycznem. Autor, były pedagog, znany zresztą jako pierwszy krzewiciel sportu narciarskiego wśród młodzieży szkolnej, nie zapomniał o swojej dawnej roli i uwzględnił w przewodniku także sprawę wycieczek szkolnych, którym został poświęcony osobny rozdział w części ogólnej, obejmujący między innemi spis jednodniowych wycieczek szkolnych z wszystkich miast, odległością swą od Karpat umożliwiających robienie takich wycieczek. Walną zaletą przewodnika jest widoczna z każdego miejsca troska autora o aktualność wszystkich informacyj po ostatni moment, dzięki czemu stworzył obraz Karpat Wschodnich, zgodny z dzisiejszym stanem, uwzględniwszy w nim wszystko to, czem naccechowały je brzemienne w doniosłe wypadki i zmiany ostatnie lata. Przewodnik uzupełniają treściwe, schematyczne mapki poszczególnych działów Beskidów Wschodnich, następnie okolic szczególnie przez turystów odwiedzanych, wreszcie obu odcinków polsko-czechosłowackiego konwencyjnego pasa tyrystycznego z siecią znaczonych barwami dostępów na szczyty. Na podkreślenie zasługuje mapka sieci dróg samochodowych, która będzie znakomitem uzupełnieniem dotychczasowych map samochodowych Polski, traktujących Beskidy Wschodnie po macoszemu. Wreszcie dodano do przewodnika szkice ważniejszych panoram tak, że i w ten jeszcze sposób przewodnik po Beskidach Wschodnich staje w zupełności narówni z zagranicznemi, górskiemi przewodnikami turystycznemi.

Z. Klemensiewicz: **Opieka rodziny nad mową dziecka.** Współpraca Domu i Szkoły. Z. X. 1933. 8°. Str. 32. **Zł. 1,—.**

Kult mowy ojczystej jest obowiązkiem społeczeństwa, jest troską jego elity, jest zadaniem szkoły na wszystkich jest stopniach. Ale szkoła nie może rozwiązać tego zadania, oddziaływując na mowę wychowanków w sposób bardzo ograniczony w czasie i w zakresie, w sposób nieraz krępujący swobodę i szczerość wypowiedzi. To też szerzą się skargi na zanik wymowy, na niemoc wysłowienia się nietylko dziatwy i młodzieży, ale i dojrzałych, na obojętność dla spraw językowych, które przecież stanowią tak podstawowy składnik kultury. Jak temu złu zaradzić? Zapewne musi szkoła wydoskonalić, rozszerzyć i pogłębić swoje oddziaływanie planowe i metodyczne. Ale przedewszystkiem do tej pracy wciągnąć trzeba tych, co na rozwój mowy dziecka wywierają jeszcze w okresie przedszkolnym wpływ rozstrzygający, na

JAK ZAREAGOWAŁY SFERY SZKOLNE NA ŚWIAT I ŻYCIE

(Wyjątki)

„Takiej encyklopedji potrzebowała szkoła średnia. Otrzymałem zeszyt drugi i **z ciekawością przeczytałem. Wszystkich namawiam, aby tę encyklopedję prenumerowali.“**

X. J. Młynarczyk, Pr. Sem. Naucz., Marjówka Opoczyńska.

„Podjęto wydawnictwo **cudne**...“ K. Wąs, kier. Szk. pow. w Zabierzowie.

„Zapewniam, że tak **cenne i wprost niezbędne** w szkolnictwie dzieło, jakiego brak dotkliwie się odczuwało, **gorąco polecę** podległym sobie szkołom“. Prof. R. Kempf, insp. szk. w Chełmnie.

„Zamawiam **3 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Dyr. Gimn. S. S. Urszulanek, Kraków.

„Zamawiam **9 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Państw. 3-kl. Szk. Handl., Przemyśl.

„Zamawiam **10 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Gimn. im. T. Niklewskiego, Warszawa.

„Zamawiam **5 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Dyrekcja Państw. Gimn., Nisko.

„Zamawiam **8 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Państw. Gimn. im. ks. Jana Opolskiego, Tarnowskie Góry.

„Zamawiam **12 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Gimn. im. Jen. Sowińskiego, Warszawa.

„Zamawiam **8 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Kierownictwo 7-kl. Publ. Szk. Powsz. Mieszanej, Gdów.

„Zamawiam **4 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Gimn. męskie im. Św. Kazimierza Kurji Biskupiej, Sejny.

„Zamawiam **15 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Gimn. im. Zamojskiego, Warszawa.

„Zamawiam **3 egz.** encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie“.

Gimn. Księży Salezjanów im. Kaz. Wielkiego, Ostrzeszów.

PREMJUM

DLA ODBIORCÓW PRZEGLĄDU WYDAWNICTW

Każdy odbiorca naszego kwartalnika bibljograficznego ma prawo do otrzymania z opustem 20% następujących naszych wydawnictw zbiorowych:

BIBLJOTECZKA HIGJENICZNA
BIBLJ. HIGJ. POWSZECHNA POL. TOW. HIGJ.
BIBLJOTECZKA NIEMIECKA
BIBLJOTEKA GEOGRAFICZNO-DYDAKTYCZNA
BIBLJOTEKA ISKIER
BIBLJOTEKA ISKIEREK
BIBLJOTEKA PEDAGOGICZNO-DYDAKTYCZNA
BIBLJOTEKA PRZEKŁADÓW DZIEŁ PEDAGOGICZNYCH
BIBLJOTEKA PRZYRODY I TECHNIKI
DOOKOŁA ZIEMI
NAUKA I SZTUKA
PLATON: PISMA
PRACE GEOGRAFICZNE
PRACE PSYCHOLOGICZNE
WSPÓŁPRACA DOMU I SZKOŁY
WYDAWNICTWO USTAW SKARBOWYCH

Dokładny spis tomów, wchodzących w skład tych cyklów, znajduje się w naszym katalogu nakładowym.

KUPON

A

Z zamówieniami, do których należy dołączyć kuponu, prosimy zwracać się do Instytucji Wydawniczej

KSIĄŻNICA-ATLAS S. A.

Lwów, ul. Czarnieckiego 12, tel. 79-60.
Warszawa, Nowy Świat 59, tel. 223-65.

matki, na ojców, na starszych członków rodziny. Oni swoim przykładem i wzorem wywołują naśladowczą językową działalność i twórczość dziecka. Żeby jednak rodzina mogła to zadanie spełnić, musi sobie uświadomić jego szczegóły, musi mieć podane wskazówki praktyczne postępowania. Temu celowi chce usłużyć właśnie niniejsza książeczka. Stwierdziwszy wielką niewspółmierność życiowej doniosłości języka i opieki domu nad jego rozwojem, podaje autor w czterech rozdziałach szczegółowe spostrzeżenia i wskazówki, dotyczące wymawiania, słownika, poprawności gramatycznej, a zwłaszcza wymowności, czyli możliwie pełnego, gramatycznie poprawnego, logicznie jasnego, estetycznie zadawalającego nadawania językowej postaci treściom psychicznym: myślom, uczuciom, dążeniom. Ważność zagadnienia, przystępny wykład, teoretyczna znajomość rzeczy autora i jego doświadczenia praktyczne pozyskają zapewne książeczce mnogich czytelników wśród rodziców i nauczycielstwa.

B. Olszewicz: **Kartografja polska XVIII wieku.** Przegląd chronologiczno-bibljograficzny. Odbitka z Pol. Przeglądu Kartograficznego. T. V. Zesz. 38—40. 1932. 8°. Str. 99. **Zł. 3,60.**

Praca ta jest dalszym ciągiem wydanej u nas poprzednio przez tegoż autora kartografji XV, XVI i XVII wieku. Daje ona spis wszystkich map polskich, wydanych w danym okresie, z krótką charakterystyką i bardzo bogatemi danemi bibljograficznemi. Służy ona więc tym celom, które spełniała cenna, a oddawna wyczerpana Mappografja dawnej Polski E. Rostowieckiego. Rejestruje jednak nadto olbrzymi postęp, który przeszła w międzyczasie historja kartografji polskiej.

St. Pleśniewicz: **Układ okresowy pierwiastków.** Na podstawie nowych danych. 1933. Rozm. 96 × 135 cm. Niepodklejona **zł. 12,—**. Za podklejenie na płótnie z wałkami dolicza się **zł. 9,—**.

Racjonalna klasyfikacja pierwiastków chemicznych datuje się od roku 1869, w którym Mendelejew wykrył zależność okresową, istniejącą pomiędzy ciężarem atomowym poszczególnych pierwiastków a całokształtem ich własności chemicznych. Tablica Mendelejewa zawiera jednak kilka uchybień, świadczących o tem, iż myśl przewodnia jej autora nie była słuszna; ciężar atomowy nie jest tą podstawową cechą pierwiastka, od której zależne są wszelkie inne jego cechy. W r. 1913 młody uczony angielski Moseley, na podstawie badania prążków widma promieni X, jakie wysyła odpowiednio naświetlany pierwiastek, wprowadza definitywną numerację pierwiastków chemicznych. Odtąd za podstawową cechę pierwiastka uważany jest nie jego ciężar atomowy, lecz numer kolejny, czyli liczba atomowa. Liczba ta odpowiada według nowoczesnej teorji budowy materji liczbie elektronów, znajdujących się zewnętrznej sferze atomu. Tablica, o której mowa, stanowi nowoczesny schemat klasyfikacji pierwiastków. Obok ciężaru atomowego uwzględnia ona liczbę atomową każdego pierwiastka, również dane porównawcze, ile go zawiera dostępna badaniom warstwa naszej ziemi. Oddzielna tabliczka podaje chronologję odkrycia poszczególnych pierwiastków oraz imiona uczonych, którzy się odkryciem wsławili. Tablica przeznaczona jest dla użytku zarówno chemicznych jak i fizycznych pracowni szkół wyższych i średnich. Zainteresuje też niewątpliwie szerokie koła przyrodników polskich.

E. Romer i T. Szumański: **Polska.** Mapa fizyczna. 1933. Podziałka 1:1,250.000. Rozm. 71 × 79 cm. W 1 ark. Ze skorowidzem nazw topograficznych na odwrocie. Niepodklejona **zł. 6,40**, podklejona na płótnie z wałkami i osobnym skorowidzem **13,—**, we formie teki **11,90.**

Nowa mapa jest nową syntezą, nietylko fizyczną, ale i polityczną. Jest to mapa hipsometryczna z obfitą, kilkanaście tonów liczącą skalą barw. Położono w niej duży

nacisk na opis sieci rzecznej, regjonów naturalnych i kulminacyj, tak niżowych, jak i górskich. W tej dziedzinie mapa daje wiele materjału najzupełniej nowego. Nie jest ona przeładowana miejscowościami, a mimo to daje ich prawie 4000. Daje granice województw, koleje i pierwszorzędne szlaki drogowe. Walną i istotną częścią mapy są kartony, wykonane w jednolitej podziałce 1:500.000, przedstawiające okolice Warszawy, Lwowa, Łodzi, Krakowa, Poznania i Wilna, oraz wybrzeże polskie, Tatry i okręg węglowy. Mapa reprezentuje pod każdym względem stan z r. 1933. Na odwrotnej stronie umieszczono skorowidz nazw, liczący prawie 6000 pozycyj. Daje to wyobrażenie o bogactwie tej mapy, mimo tego doskonale czytelnej i przejrzystej. Nowa mapa Polski jest wyrazem postępu szkoły polskiej, która nie zadawalała się dotychczas istniejącemi w tej dziedzinie kartami, ale żądała obrazów szczegółowszych.

Ks. dr. F. Sieczka: **Wskazówki metodyczne do Ćwiczeń matematycznych.** Cz. I. 1932. 8⁰. Str. 47. **Zł. 1,50.**

Wskazówki te wyjaśniają z jednej strony genezę powstania Ćwiczeń matematycznych do rozwiązania ustnego tegoż autora, z drugiej zaś stanowią niezbędną pomoc dla nauczyciela, podając uwagi, jak z wymienionego podręcznika korzystać należy.

Świat i życie. Zarys encyklopedyczny współczesnej wiedzy i kultury. Red. Z. Łempicki. Pięć tomów, każdy po 10 zeszytów, ukazujących się miesięcznie z wyjątkiem lipca i sierpnia. Przedpłata na 1 tom: miesięcznie **zł. 4,80,** półrocznie **23,30,** rocznie **45,15.**

T. I. Zesz. I. 1932. 8⁰. Szpalt 128 + 16 tablic dwutonowych. Treść: A. Obrębska. Abecadło. J. Feldman: Absolutyzm. L. Okręt: Adwokat. W. Witwicki: Afekt. J. Czekalski: Afryka. S. Łempicki: Akademja. K. Nitsch: Akcent. L. Fall: Akcja. Akcyjna spółka. A. Grzymała-Siedlecki: Aktor. T. Wolski: Akwarjum. J. Parandowski: Akwedukty i termy. L. Szperl: Alchemja. J. Parandowski: Aleksander Wielki. M. Kacprzak: Alkoholizm. B. Olszewicz: Alpy.

T. I. Zesz. II. 1933. 8⁰. Szpalt 128 + 16 tablic dwutonowych + 1 tabl. wielobarwna. Treść: M. B. Lepecki: Amazonka. R. Przeździecki: Ambasador. W. Rzymowski: Ambicja. E. Romer: Ameryka. St. Pawłowski: Ameryka Południowa. E. Romer: Ameryka Północna. K. Konarski: Analfabetyzm. K. Adjukiewicz: Analiza i synteza. K. Srokowski: Anarchizm. J. Wąsowicz: Antarktyda. St. Pawłowski: Antropogeografja. J. Czekanowski: Antropologja. M. Hartleb: Antyki. X. Fr. Rosłaniec: Apostołowie. B. Koskowski: Apteka.

Zobacz także artykuł wstępny, głosy prasy i ogłoszenie na str. 8.

Świat i Życie.

„Typowym przykładem tego nowego, **aktualnego pojęcia**, które wydaje mi się **jedynie twórczem i sensownem**, może być J. Czekalskiego opis Afryki lub J. Parandowskiego ustęp o Aleksandrze Wielkim. Pedagogika czasów dawniejszych podawała Aleksandra zasadniczo w zestawieniu z Diogenesem, mieszkającym w beczce. Wykończano później obraz Aleksandra opisem poszczególnych władców, byłych dowódców armji wielkiego króla, którzy, pokłóciwszy się pomiędzy sobą, całe dzieło genjalnego zdobywcy obrócili w niwecz. Jakże odmiennie, **jak twórczo, świeżo, porywająco przedstawiony jest ten sam temat w leksykonie** Z. Łempickiego Świat i Życie?... Nie miejsce tu na dalszy rozbiór poszczególnych ustępów pierwszego zeszytu tego nowego leksykonu. Jeżeli prof. Z. Łempickiemu i jego współpracownikom uda się nadal utrzymać całą pracę w tonie i w metodzie i w charakterze stylu, jaki spotykamy w pierwszym zeszycie, **dokonają wielkiego doprawdy dzieła.** Przekonają i świat pedagogiczny i szeroki świat czytelniczy, że można o najściślejszych i najrozmaitszych, najbardziej rozbieżnych dziedzinach mówić jasno, poprostu, zrozumiale, bez sztuczności, najcelniejszemi, bo najprostszemi, własnemi słowami".

J. Kaden-Bandrowski, Gazeta Polska, r. 1933, nr. 22.

„Już z pierwszego zeszytu zorjentować się można, że będzie to encyklopedja przemyślana pod względem celu i środków. **Nic w niej niema z szablonu...** Redakcja nie poszła po linji możliwie największej pełności materjału, ale, przeciwnie, przeprowadziła daleko idącą **selekcję materjału**, wybrała **tematy najciekawsze.** O tematach tych piszą wybitni specjaliści, a co równie ważne, piszą wybitni pisarze. Artykuły dają czytelnikowi informacje w świetnej i zajmującej formie. Taki np. artykulik J. Parandowskiego o Aleksandrze Wielkim, czy A. Grzymały-Siedleckiego o aktorze to **małe arcydziełko prozy...** Świat i Życie zapowiada się jako **jedno z najpożyteczniejszych wydawnictw** encyklopedycznych, **odcinające się zdecydowanie od lichoty i tandety, zalewającej w tym dziale polski rynek.** Dla młodzieży szkolnej będzie to nieoceniona pomoc w nauce i źródło pogłębiania wykształcenia. **Szata graficzna estetyczna, dobry papier, wyraźny druk,** dużo kreskowych ilustracyj w tekście i do każdego zeszytu dołączony arkusz **doskonałych ilustracyj** siatkowych".

St. P., A. B. C. Warszawa z dnia 6. I. 1933.

„Ein **origineller pädagogischer Gedanke** liegt einer neuen polnischen Enzyklopädie „Welt und Leben" zugrunde, die der Germanist der Warschauer Universität, Prof. S. von Łempicki herausgibt. Es ist ein vierbändiges Wörterbuch für die Jugend, das in den Schüler- und Lehrerbibliotheken, in Jugendklubs usw. verwendet werden soll und einen Überblick über ale Realien bietet, die einen geweckten jungen Menschen interessieren können. Die **Mitarbeiter sind führende polnische Gelehrte und Schriftsteller, die sich um eine vorbildlich lebendige literarische Gestaltung bemühen** und ebenso weit entfernt von der trockenen Knappheit des Konversationslexikons, wie von der Ausbreitung wissenschaftlicher Spezialkenntnisse bleiben".

Frankfurter Zeitung, r. 1933, nr. 62—64.

„Trudno wnioskować o całości dzieła, którego wykonanie rozciągnie się na kilka lat, na podstawie jednego zeszytu. Przypuszczać jednak wolno, że w Świecie i Życiu

szkoła polska zyska **poważną pomoc w realizowaniu nowoczesnych metod wychowania i nauczania.** Młodzież szkolna, czy w swej pracy t. zw. laboratoryjnej, czy w przygotowaniu lekcji w domu lub w świetlicy, czy wreszcie przy opracowywaniu referatów na kółka naukowe znajdzie w tem wydawnictwie informacje źródłowe i fachowe, zgrupowane umiejętnie i łatwe do znalezienia i wyzyskania. **Wątpić nie należy, że każda bibljoteka szkolna zaopatrzy się w egzemplarze tego wydawnictwa,** że i rodzice nie poskąpią go swoim dzieciom. A może i sami niejednego się stąd dowiedzą?".

Przegląd Pedagogiczny, r. 1933, nr. 5—6.

Wydawnictwa kartograficzne.

E. Romer: **Mały atlas geograficzny.** Wyd. X.

„E. Romers kartografiska institut i Lwów, som utövat en utomordentlig produktion och framgängsrik verksamhet inom det självständiga Polen, har ånyo utgivit on atlas, som **kvalitativt synes stå på ett mycket högt plan inom kartproduktion över huvud taget.** Beträffande innehållet torde atlasen uppfylla kravet för eu sådan kartbok, som kan tjäna såväl hem som skola... Atlasen ger intryck av att inom ett jämförelsevis begränsat **område inrymma ett rikt** geografiskt innehåll".

„Instytut Kartograficzny E. Romera we Lwowie, rozwijający nadzwyczajną produkcję i bardzo postępową działalność w Polsce niepodległej, wydał świeżo atlas, **który pod względem jakościowym w produkcji map stoi dziś na bardzo wysokim poziomie.** Odnośnie do treści powinien ten atlas uchodzić za taką książkę, która może służyć zarówno w domu, jak w szkole... Atlas robi wrażenie całości, obejmującej **równomiernie i bogato** pełną treść geograficzną". A. S-d, Globen, r. 1931, nr. 5—6.

E. Romer: **Palestyna.** Podziałka 1 : 200.000.

„Carta ista Palaestinae... **pulcherrimum sane oculis praebet aspectum** utpote coloribus vivis depicta et non nimis multis nominibus locorum etc. onusta. Quod in ea **excellit,** est **indicatio ope colorum facta diversae elevationis soli** palaestinensis, ut si quis hac carta nixus aliam opere ectypo... conficere vellet, facile negotium haberet".

Ks. L. Semkowski, Biblica, Pontificium Institutum Biblicum de Urbe Roma, r. 1931, t. 12.

E. Romer i J. Wąsowicz: **Polska.** Mapa polityczna. Podziałka 1 : 1,250.000.

„V zpracování známého polského kartografa Romera vyšla přehledná politická mapa Polsky... Má bohatý místopis a vyznačena jsou v ní různobarevně jednotlivá vojvodství a značně podrobná železniční sít. Vedle hlavní mapy jsou vkresleny menší mapky, uhelné pánve katovické, Gdańsku s Gdyniou, těžisko uhlí a rud, hustoty zalidnění, národopisu, římskokatol. církve, školství, soudnictví, drah a poštovnictví. Mapa je **výrazně a syte kreslena, barevně a příjemně tónovaná a čistě a přesně tištěna.** Je to opravdu příručna... mapa a **dobře poslouží školám** a obchodům jako přehledná a poměrně bohatá informace o Polsce". J. Rm., Narodni Listy z 8. X. 1930.

E. Romer: **Półwysep bałkański.** Podziałka 1 : 1,250.000.

„A wall-map of the whole of the Balkan Peninsula south of about lat. 49° N. The generalized relief is **clearly shown** by contours and layer tints changing at every 150 metres up to 300, then at 500 metres, and after that at every 1.000 metre contour. Depression are indicated by a special tint. Sea depths are shown by tints of blue changing at the 20, 200, 2.000 and 4.000 metres. In addition to the physical features the present international boundaries are **boldly marked.** Like the others of this series, **the map is very creditably produced**". Geographical Journal, r. 1930, nr. 32.

Ostatnie aprobaty ministerjalne w zakresie naszych wydawnictw. W ostatnich miesiącach aprobowało Min. W. R. i O. P. następujące wydawnictwa naszego nakładu:

I. Rozp. z d. 26. IX. 1932, L. I. Pr. 8152/31, jako podręcznik pomocniczy dla uczniów szkół powszechnych:

J. Namysł i J. Biliński: **Ucieszne i pożyteczne pogadanki o twojem zdrowiu.**

II. Rozp. z d. 21. XI. 1932, L. I. Pr. 257/32, jako książkę do bibljotek szkolnych dla dzieci i młodzieży powyżej 11 lat:

St. Barszczewski: **Na ciemnych wodach Paragwaju.** Dookoła Ziemi. T. IV.

III. Rozp. z d. 21. XI. 1932, L. I. Pr. 262/32, jako książkę do bibljotek szkolnych dla młodzieży powyżej 13 lat:

B. Błażek: **Przez kraj słonecznych dolin i górskiej głuszy.** Bułgarja. Dookoła Ziemi. T. II.

IV. Rozp. z d. 22. XI. 1932, L. II. 25902/32, jako środek naukowy dla szkół wszystkich typów:

E. Romer: **Polska.** Mapa konturowa. W 4 arkuszach. Podz. 1:850.000.

V. Rozp. z d. 3. XII. 1932, L. I. Pr. 260/32, jako książkę do bibljotek szkolnych dla młodzieży powyżej 13 lat:

T. M. Nittman: **Pod ręką Fatmy.** Alger. Dookoła Ziemi. T. III.

VI. Rozp. z d. 3. XII. 1932, L. I. Pr. 264/32, jako książkę do bibljotek dla młodzieży powyżej 14 lat:

St. Pawłowski: **Francja.** Kraj i ludzie. Dookoła Ziemi. T. I.

VII. Rozp. z d. 3. XII. 1932, L. I. Pr. 9372/31, jako podręcznik pomocniczy dla uczniów zakładów kształcenia nauczycieli, oraz jako książkę do bibljotek nauczycielskich w szkołach średnich ogólnokształcących i w zakładach kształcenia nauczycieli:

B. R. Buckingham: **Praca badawcza na terenie szkoły.** Biblj. Przekł. Dzieł Pedagogicznych. T. XVI.

VIII. Rozp. z d. 3. XII. 1932, L. II. 11134/31, jako podręcznik pomocniczy dla nauczycieli w zakładach kształcenia nauczycieli, oraz jako książkę, dozwoloną do bibljotek nauczycielskich szkół wszystkich typów i do bibljotek uczniów w zakładach kształcenia nauczycieli:

B. Nawroczyński: **Uczeń i klasa.** Wyd. II. Biblj. Pedag.-Dydaktyczna. T. VI.

IX. Rozp. z d. 7. XII. 1932, L. II. 27751/30, jako książkę do bibljotek szkolnych dla nauczycieli średnich szkół handlowych:

K. Petyniak-Sanecki: **Technika handlu światowego.**

X. Rozp. z d. 30. XII. 1932, L. I. Pr. 1486/32, jako książkę dozwoloną do bibljotek szkolnych dla starszej młodzieży:

J. Wąsowicz: **Jak powstaje geograficzna mapa szkolna.** Biblj. Geogr.-Dydaktyczna. Z. VI.

Poza tem znajdujemy w Dzienniku Urzędowym Min. W. R. i O. P., r. XV, nr. 9, poz. 118, aprobatę następujących wydawnictw:

1. Cz. Nanke: **Historja nowożytna.** Cz. I, wyd. V, jako podręcznika dla uczniów szkół średnich ogólnokształcących.

2. E. Romer i T. Szumański: **Polska.** Mapa konturowa. Podziałka 1:2,500.000, jako środka naukowego dla uczniów szkół wszystkich typów.

Świat i Życie. W związku z naszym artykułem wstępnym podajemy poniżej dosłowny tekst pisma, nadesłanego z Institut für Völkerpädagogik do Redakcji encyklopedji Świat i Życie. Podkreślenia pochodzą od nas:

Ilustracje dwutonowe, pomniejszone, z encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie.

„Institut für Völkerpädagogik.

Avt: Das Jugendbuch der Völker.

Mainz, Zitadelle, den 24 Januar 1933.

Herrn Professor S. von Łempicki
Warschau, Universität.

Sehr geehrter Herr Professor,

wie die „Frankfurter Zeitung“ in ihrer gestrigen Nummer berichtet, geben Sie ein Jugend-Lexikon „Welt und Leben“ in 4 Bänden heraus. Wie aus der Notiz hervorgeht, handelt es sich um ein Sachwörterbuch für die Jugend, das in entsprechender Form Kinder und Jugendliche, anscheinend auch Lehrer, in die Sachwelten einführt, die der Jugend nahe liegen. Das wäre also ein Gedanke, **der seit 4 oder 5 Jahren auch in den deutschen Fachkreisen mit grossem Eifer erörtert worden ist. Leider hat er keine gute Ausführung gefunden.** Der „Volksbrockhaus“, der Ihnen bekannt sein wird, ist fast ungeeignet, und ein gross angelegtes Unternehmen des Berliner Zentral-Institutes hat sich vor Drucklegung als Fehlschöpfung entpuppt. Infolgedessen hat es der Verlag fallen lassen. **Vermutlich haben Sie staatliche Zuschüsse gehabt**, sonst wäre in diesen schlimmen Zeiten Ihr Unternehmen kaum geglückt.

Dürfte ich Sie bitten, mich über Ihr Unternehmen zu unterrichten? Vielleicht gibt es Prospekte, Inhaltsangaben, Probebogen, die die Eigenart des Werkes zeigen. Ich bitte um Überweisung nach hier. Das Material würde den Besuchern zur Verfügung stehen. Vielleicht ist es Ihnen möglich, das Lexikon später in die polnische Jugendbuch-Abteilung einzugliedern, die hier im Anschluss an meine Abteilung entstehen soll. Bearbeiter ist das Muzeum Oświaty in Warszawa, Hoża 88.

Ich danke Ihnen im Voraus für Ihre Bemühungen und verbleibe mit verbindlichen Grüssen

Ihr sehr ergebener
(—) Wilhelm Braumann“.

Z aktualnych zagadnień pedagogicznych polskich, widzianych okiem zagranicy. W zagrzebskiem piśmie dziennem Novosti, r. 1932, nr. 354, znajdujemy dłuższy feljeton pióra dr. Z. Marković, poświęcony zagadnieniom wychowawczym polskim. Podajemy z niego wyjątek:

„Preda mnom su dvije publikacije, sasvim oprečne: jedno je knjiga, rijetke pedagoške vrijednosti, Umjetnost uzgajanja, a drugo knjižarski katalog ili bolje bibliografija izdanja poznate Knjižare-Atlas u obliku četvrtgodišnjaka pod nadpisom: Pregled izdanja. Značajne su jedna i druga.

U tom katalogu, koji je izdan za srpanj, kolovoz i rujan, ima uobičajeni uvodni članak — uvijek o aktuelnim temama, koje se tiču pedagogije i škole — ovaj puta iz pera dra J. Pionteka: Školska reforma i pedagogiška knjiga. Tamo veli pisac ovo:

„Sadašnja reforma nije samo preuredjenje školstva, nego i reforma cije-

loga učiteljeva rada. Ta se reforma sastoju u tom, da se njegov rad prenjo od isključiva obučavanja na obučavanje i uzgajanje, a možda u prvom redu na uzgajanje. Taj fakat nosi sa sobom i potpunu izmjenu metoda u odnosu učitelja prema učeniku i njegovim roditeljima i prema naučnoj gradji, a isto se tako mijenja i odnos učenika prema učitelju i roditelja učenikovih prema njemu samom i prema školi". Vidi se, dakle, da to pitanje uzgajanja u srednjoj školi stavlja velike zathjeve na učitelja kao i na roditelje, jer nije dosta da učitelj ima pred sobom uzgojni ideal i da zna sredstva kojima će ga postići, već treba da se i roditelji orijentiraju, jer će inače ta reforma uzgajanja zapeti baš na njima. Značajno je, veli pisac, da su se sve druge reforme, koje su se prije provodile, mogle provesti medju samim školskim zidovima; ova sadašnja obuhvata tako široko područje, da ne može ostati u samoj školi. Tu treba — nastavlja pisac — podagoških knjiga i to knjiga, koje će zaći u široke slojeve i osvjetliti uzgonja pitanja. Osim te pedagoške lektire širokih slojeva važan je faktor i štampa, koja mora da se živo bavi novim problemima u uzgajanju i da na njih upozoruje javnost".

W tłumaczeniu polskiem fragment ten brzmi następująco:

„Leżą przede mną dwie publikacje, zupełnie przeciwne. Pierwsza, to książka rzadkiej wartości pedagogicznej, Sztuka wychowywania, a druga katalog księgarski, lub raczej bibljografja wydawnictw znanej Książnicy-Atlas w formie kwartalnika p. t. Przegląd Wydawnictw. Wartościowe są jedna i druga.

W katalogu, który został wydany za sierpień, wrzesień i październik, znajduje się zwykły artykuł wstępny — zawsze o tematach aktualnych, które dotyczą pedagogiki i szkoły — tym razem pióra dr. J. Piątka: Reformy szkolne i książka pedagogiczna. Mówi tam autor, co następuje:

„Obecna reforma, to nietylko przebudowa ustroju szkolnego, lecz przekształcenie całej pracy nauczycielskiej. Jest to przestawienie jej z toru wyłącznego nauczania na tor nauczania i wychowania, a może przedewszystkiem wychowania. Fakt ten pociąga za sobą zmianę metod całego ustosunkowania się nauczyciela do ucznia, do jego rodziców, do materjału naukowego i nawzajem ucznia do nauczyciela i rodziców ucznia do ucznia i szkoły".

Widać więc, że kwestja wychowania w szkole średniej nakłada wielkie wymagania na nauczyciela, jak również i na rodziców, ponieważ nie wystarcza, by nauczyciel miał przed sobą ideał wychowawczy i znał środki, przy pomocy których może go osiągnąć, lecz potrzebną jest również orjentacja rodziców, albowiem w przeciwnym razie cała ta reforma wychowania zaciąży na nich. Ważną jest rzeczą — powiada autor — że wszystkie inne reformy, które dotychczas przeprowadzono, mogły być przeprowadzone wśród samych ścian szkolnych; dzisiejsza zaś reforma obejmuje tak szeroki teren, że nie może ograniczyć się do samej szkoły. Potrzebne są tutaj — kontynuuje autor — książki pedagogiczne i to takie, które dostaną się do szerokich warstw i naświetlą kwestje wychowawcze. Oprócz tej literatury pedagogicznej szerokich warstw, ważnym czynikiem jest również prasa, która musi się żywo interesować nowemi problemami w zakresie wychowania, tudzież zwracać na nie uwagę społeczeństwa"

Wydawnictwo i nakład Książnicy-Atlas Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, S. A.
Redaktor: Jan Koczwara, Lwów, Czarnieckiego 12. — Zakłady graficzne Książnica-Atlas, Lwów.

NALEŻYTOŚĆ POCZTOWĄ OPŁACONO GOTÓWKĄ.